ئیسلامیزم بەرامبەر گلۆبالیزم، هەروەها پەیوەندی بەکوردستانەوە.

شاخەوان شۆڕش

هێرشی تیرۆریستانەی ١١ی سێپتێمبەر وایکرد کەوا رۆژئاوا بەسەرکردایەتی ئەمەریکا لەخەو بەئاگابێ، بەسیاسەتی خۆیاندا بچنەوەو هەوڵدەن یەکگرتووانە بەرەوڕووی ئەم کێشەیەی ناو "تیرۆریزمی نێونەتەوەیی" ببنەوە. ئەم رووداوە رۆژئاوای خستەبەردەم گەلێ پرسیار، گەلێ بابەت کەپەیوەستدارە بەکێشەکە خرانە بەر دەمەتەقێ و تووێژینەوە.

بەڵام ئایا ئەو دژایەتیەی رۆژئاوا بەسەرکردایەتی ئەمەریکا لەلایەن رێکخراوە توندڕەوە ئیسلامەکان بۆ؟ ئەو رەوشە ئیسلامیە سەرتاسەرییە بۆ؟ ئەو بەهایانە چین کەرۆژئاوا پشتگیریان دەکاو هەوڵی بلاوکردنەوەیان دەدا؟ هەروەها چۆن و بەچ رێگایەك؟ بۆ لەیەکترگیربوون؟ جیاوازییەکان چین؟ تاچ رادەیەك کوردستان گلاوەتە ناو ئەم کێشەیە؟ زیانی بۆ کوردو خەباتە نەتەوایەتیەکەی چییە؟

وەڵامی ئەو پرسیارانە لەم ئارتیکلە زۆرزیاتر هەڵدەگرێ، بۆیە ئەمەی لێرەدا نووسراوە هەوڵێکی بچوکە بەمەبەستی تیشک خستنەسەر بابەتەکە لەهەندێ لایەنەوە.

لەخوارەوەدا دیاردەکانی وەك پشتگیری ئەمەریکا بۆ ئیسرائیل یا پۆلیتیکی رەوای یا نارەوای ئەمەریکا لەهەندێ شوێنی جیهاندا کەدەبنەهۆی دژایەتی ئەمەریکا گرنگیان هێندە پێنادرێ، بەڵکو زیاتر جەخت دەخرێتەسەر بەها رامیاری، کەلتووری و کۆمەڵایەتیەکان، کەبەرەوڕووی بەهایتری جیاواز دەبنەوەو لەیەکترگیربوون دەهێننە ئاراوە، ناکۆکی و رەتدانەوە دروست دەکەن.

چەمکە رۆژئاواییەکانی وەکو ئازادی، یەکسانی، دیموکراسی، دابەشکردنی دەسەڵات و سەربەخۆیی دادگا لە سەردەمی رۆشنگەری و رێنیسانسەوە سەریان هەڵداوە لەدوای شۆڕشی فەرەنسا بەهێزتربوون. دیارە ئەم چەمکانە وەکویەك لەلایەن رۆژئاواوە پێشوازی نەکراون و بەشێوەیەکی سەرەکی لەبەر رۆشنایی بەرژەوەندی ئایدۆلۆژیانە و ناسیۆنالیستانەی هەر وڵاتە هەڵسوکەوتیان لەگەڵدا کراوە. نامانەوێ لەسەرئەمە بڕۆین، بەڵام ئەوانە ئەو بەهایانەن کەبەبڕوای گەلێ شارەزا بەشێوەیەکی سەرەکی لەرۆژئاوادا سەریان هەڵداوە ئەم چەمکانە تێگەیشتنێکی رۆژئاوایانەیان پێوەبەندە. چەمکەکانی وەك ئازادی، دیموکراسی، مافەکانی مرۆڤ لەم بیست ساڵەی دواییدا زۆر بەراکشاوی خۆیان سەپاندۆتە سەر سیستەم و کۆمەڵگاکانی وڵاتانی رۆژئاوا، وەك بەشێکی جیانەکراوە لەئەگێندەکانیاندا بەدیدەکرێن.

دوای روخانی بلۆکی کۆمۆنیزم و بەهۆی پەلهاویشتنی بازاڕی ئابووری ئازاد بەجیهاندا لەچوارچێوەی گلۆبالیسەکردندا، ئەم بەهایانەی رۆژئاواش زیاتر رێگەیان بۆخۆش بوو کە بەجیهاندا بلاوببنەوە.

گلۆبالیسەکردن رووە ئابوورییەکەی کە هەڵگری بازاڕی ئازادە لە لیبراڵیزمەوە سەرچاوەدەگرێ بە توندی لەلایەن گەلێ لەمارکسیستەکان رەتدەکرێتەوە. لێرەدا نامەوێ باس لەلایەنی باش و خراپی یا رەوایی و نارەوایی ئەم پرۆسیسی جیهانگیریە لەروانگەی ئابووریەوە بکەم.

رووێکیتری گلۆبالیسەکردن یا جیهانگیری رووە رامیاری و کۆمەڵایەتیەکەیە کەرەنگ لەتێگەیشتن و جۆری بیرکردنەوەی رۆژئاوا دەداتەوە، بەواتایەکیتر رەوشێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی کە لەکەلتووری یا کەلتوورەکانی رۆژئاواوە

سەرچاوەدەگرێ. ئەم لایەنە سیاسی و کۆمەڵایەتیە کەبەهاکانی ئازادی، یەکسانی (نە ئەو یەکسانیەی مارکسیزم بانگاشەی بۆ دەکا)، دیموکراسی و مافەکانی مرۆڤ دەگرێتەخۆی، لەلایەن وڵاتانی دیکتاتۆر، ئیسلامی و کۆنەپەرستانی جیهانی سێهەم رەتدەکرێتەوە، بەتایبەتیش لەلایەن وڵاتە ئیسلام سیستەم و پەرگیرەکانەوە.

پرۆسیسی جیهانگیری وەك پرۆسیسێکی گەورەو بەرفراوان پێویستی بەلێکۆڵینەوەی وورد هەیەو لێرەدا جێگای نابێتەوە، بەڵام ئەوەی پێویستە بگوترێ ئەوەیە کەگلۆبالیسەکردن لەجیهانی دەوڵەمەندی رۆژئاواوە سەری هەڵداوەو ولاتانی بەدەسەڵاتی رۆژئاوا بەرێوەبەرایەتی دەکەن. جگەلەوەی کەرۆژئاوا بەهۆی هەبوونی بیروبۆچوونی رامیاری جیاواز، لێکدانەوەو پەیامی جیالەیەکتریان هەیە بۆ جیهانگیری، ئەمە تارادەیەکی زۆر پەیوەستدارە بەوەی چ بیروئایدۆلۆژیایەك لەو وڵاتانەدا دەسەڵاتیان هەیە یا کاریگەریان لەکۆمەڵگاکانی ئەو وڵاتانەدا هەیە. بۆنموونە تێروانینی جیهانگیری لەلایەن سۆسیال دیموکراتەکانەوە جیاوازە لەسەیرکردنی لیبرالەکان یا کۆنسێرڤەتیوەکان بۆ جیهانگیری. گەلێ لەوڵاتانی بەدەسەڵاتی رۆژئاوا هەنگاوەکانیان لەبەر رۆشنایی بەرژەوەندی ناسیونالیستانەی خۆیاندایە و خۆپەرستانە هەڵسوکەوت لەگەڵ گرفتەکانی مەرِ جیهانی سێهەم دەکەن، بەواتایەکیتر ئەو پۆلیتیکە ریالیستانەیەی کە لەکاتی شەرِی سارددا پەیرەویان دەکرد، ئێستاش لەگەلێ شوێن و بارودۆخدا بە راشکاوی دیارن. ئەمە وایکردوە کەمتمانە بەپرۆسیسی جیهانگیری لەو وڵاتانەی جیهانی سێهەمدا لاوازبکا.

ئەوەی لێرەدا گرنگە سەرنجی بدرێتێ، ئەو بەها کۆمەڵایەتی و کەلتووریانەیە کەئەم پرۆسیسە لەگەڵ خۆیدا دەیهێنێ. چونکە ئەم بەها کۆمەڵایەتییە رۆژئاواییانە راستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆ بەگشتی بەرەورِووی بەهای کۆمەڵگاکانیتر دەبێتەوەو تووشی لەیەکترگیربوون دەبێ، بەتایبەتی لەکۆمەڵگا ئیسلامەکاندا ئەم لەیەکترگیربوونە زیاتر بەرچاون.

چەمکەکانی وەك ئازادی، یەکسانی، دابەشکردنی دەسەڵات، کۆمەڵگای دادو دیموکراسی جۆرە بەهایێکن کەهیچ سیستەمێکی دیکتاتۆرو کۆنەپەرست حەزبەچارەیان ناکاو هەوڵی پێش پێگرتنیشیان دەدەن. زۆربەی رژێمەکانی جیهانی سێهەم یا وڵاتانی دواکەوتوو دیکتاتۆرن و پەیرِەوی سیستەمێکی داسەپێنەرانەو دیکتاتۆرانە دەکەن. بڵاوبوونەوەی ئەم بەها پۆلیتیکی و کۆمەڵایەتیانەی کەجیهانگیری دەیانهێنێ هەرِەشەی راستەوخۆیە لەرژێمەکانیان. لەراستیدا زۆربەی ئەو وڵاتانە دژی ئابوری ئازاد نین و هەوڵ دەدەن سوود وەرگرن لەم لایەنەی جیهانگیری، بەڵام تابۆیان بکرێ خۆیان لەپرۆسەی دیموکراتیزەکردن لادەدەن.

جا بەهۆی ئەوەی زۆربەی یا راستتر هەموو وڵاتە ئیسلامەکان خاوەنی رژێمی دیکتاتۆر، کۆنەپەرست و نادیموکراسین، تووشیان بەتووشی ئەم کێشەیە بووە کە لەسەرەوە ناویان هێنرا.

وەك گوتمان ئەم پرۆسیسی گلۆبالیسەکردنە بەهای کۆمەڵایەتی و کەلتووری رۆژئاوا دەگرێتەخۆی، ئەو بەهایانە بۆ نمونە: ئازادی تاك، یەکسانی ژن و پیاو، ئازادی بیرورا، بەکورتی ئازادی بەواتا فراوانەکەیەوەو لەهەموو بوارەکانەوە (ئەو بەهایانە بەهۆی باڵادەستبوونی میدیاوە کەدیاردەیەکی بەرچاوی جیهانگیرییە بڵاوبوونەوەیان خێراتربووە) لەگەڵ بەهاکانی ناو کۆمەڵگا ئیسلامەکان ناکۆکەو جیاوازە، بەواتایەکیتر ئەو بەهایانە کە لەکەلتووری رۆژئاواوە سەرچاوەدەگرن جیاوازن و نامۆن بەو بەهایانەی ناو کەلتووری ئیسلام، چونکە ئیسلام تێگەیشتن و لێکدانەوەی جیای هەیە بۆ گەلێ لەو چەمکانەی رۆژئاوا باسی دەکا، هەروەها گەلێ لەو چەمکانە لەلایەن ئایینی ئیسلام رەتدەکرێنەوە. جا کەلتووری ئیسلام کەبەهۆی ئایینی ئیسلامەوە هاتووە، کەوتووەتە بەردەم رەوش و شاڵاوی ئەو بەها کۆمەڵایەتیە جیایانەی رۆژئاوا، ئەمە وایکردوە تووشی کێشە ببێ و مەترسی لەقبوون و لاوازبوونی لەسەر پەیدابێ. ئایین و کەلتووری ئیسلام کەوتوونەتە بەردەم بەرەورِووبوونەوەیەکی ئەستەم و بەردەم هەرِەشەیەك کەلەو هەرِەشەو گۆرِانە

دەچێ کە لەئەورووپادا بەسەر کەنیساو ئایینی کریستیانیتی داهات لەسەردەمی رۆشنگەری و دواتردا. ئەوەبوو کەنیسا دەسەڵاتی رامیاری و ئابوری لێسەنرایەوەو دەسەڵاتە کۆمەڵایەتیەکەشی سنوردارکرا.

بەرەورووبوونەوەی یا وەستان لەدژی بەها رامیاری، کۆمەڵایەتی و کەلتووریەکانی رۆژئاوا لەلایەن جیهانی ئیسلامەوە لەدوو لایەنەوە ئاشکرا دەکەونە بەرچاو: ١) رژێمە دیکتاتۆر و کۆنەپەرستەکان کە لەلایەك هەوڵی پاراستنی دەسەڵاتیان دەدەن، لەلایەکیتر هەوڵی پاراستنی کەلتووری ئیسلام دەدەن، بەهۆی ئەوەی سوودیان لێوەرگرتووەو یارمەتی مانەوەیان دەدا.

٢) وڵاتە ئیسلامەکان هەروەها گروپە ئیسلامە تۆخ و توندڕەوەکان کەهەوڵی بەهێزکردن، پاراستن و بەهێزمانەوەی کۆمەڵگاو ئایینی ئیسلام دەدەن. ئەگەرچی ئەو دوو لایەنە ناکۆکیان لەگەڵ یەکتر هەیە لەجێبەجێکردنی کار هەروەها مەبەست، بەڵام هەوڵەکانی ئەو دوو لایەنە تاڕادەیەکی دیار پەیوەستدارن بەیەکترو تێکدەکەنەوە، هەروەها پەیوەندی بەهێزیان بەیەکترەوە هەیە. چونکە هەردوولا خەبات دەکەن بۆ بەهێزمانەوەی کەلتوورو ئایینی ئیسلام. بەشێکی ئەوانە مەبەستی سەرەکیان بەهێزکردن و پاراستنی کەلتوورو ئایینی ئیسلامە، بەشەکەیتر جگە لەبەهێزکردن یا پاراستنی ئایینەکە، بەڵکو خەباتەکەیان دەبەستنەوە بەکێشەی فەلەستین، واتە پشتگیری گەلی چەوساوەی عەرەب لەفەلەستین و دژایەتی ئیسرائیل وەك هێزێکی داگیرکەری نائیسلام، وە دژایەتی ئەمەریکاو هەموو ئەوانەی پشتگیری ئیسرائیل دەکەن. لەراستیدا ئەم بەشەیان جگە لەخەباتیان بۆ پاراستنی ئایینەکەیان، بەڵکو لەخەباتێکی گەرمی عەرەبیی ناسیونالیستانەدان و بەگوڕ فرمێسك بۆ خاکی پیرۆزی داگیرکراوی فەلەستین هەڵدەڕێژن. هاوکات ئەوانە خەبات دەکەن بۆ دەرکردنی هێزەکانی ئەمەریکاو رۆژئاوا لەشوێنەکانیتری خاکی عەرەب و ئیسلام.

جیهانگیری سنووری ناسیونالیستی وڵاتان دەبەزێنێ و بەمەبەستی بەهێزکردنی پەیوەندییە رامیاری، ئابوری و کەلتووریەکان پەل بۆ هەموو شوێنێ دەهاوێ، وەبەهۆی باڵادەستی دەسەڵاتی رامیاری و ئابوری هەروەها بەهێزی تەکنۆلۆژیاو میدیای رۆژئاوا، ئەم پرۆسەی جیهانگیرییە وەك شاڵاوێکی گەورە خۆی دەخاتەڕوو.

بەرەوڕووبوونەوەی ئەم شاڵاوە لەلایەن جیهانی ئیسلامەوە بەگەرمی لەئارادایە. وڵاتە ئیسلامەکان بەگشتی هەروەها وڵاتە ئیسلامە دەوڵەمەندەکان بەتایبەتی. بۆنمونە: ئێران، سعودیای عەرەبی و وڵاتانیتری کەنداو و هیتر، پیادەی پرۆگرامێکی شێوە یەکگرتوو دەکەن، بەمەبەستی زندووهێشتنەوەی کەلتوورو ئایینی ئیسلام بەرامبەر بەم رەوشەی رۆژئاوا. دەکرێ بگوترێ کەئەو وڵاتە ئیسلامانە دەیانەوێ شوورەیێ لەنێوان خۆیان و رۆژئاوا دروستبکەن. هەندێ لەو وڵاتە ئیسلامانە زیاتر دەڕۆن و هەوڵی بڵاوکردنەوەی ئیسلام لەرۆژئاواو شوێنەکانیتری جیهان دەدەن، بەبڕواهەبوون بەوەی کەوا کەلتوورو ئایینی ئیسلام تاکە رێگای راستی ئاشتی هەموو جیهانە، هەروەها ئەلتەرناتیڤێکی گونجاوە بۆ مۆدێرنیتی. ئەو وڵاتانە یارمەتی دارایی و لۆژیستیکی دەگەیەننە هەموو ئەو شوێنانەی کەدەستیان دەیگاتێ، ئەوانە بوونەتە هۆی دروستبوونی سەدان گروپ و رێکخراوی ئایینی سیاسی لەگەڵێ وڵاتی جیهان. هەل وەردەگرن لەهەر بۆشاییێکی رامیاری و قەیرانێکی ئابووری بەتایبەتی لەوڵاتە ئیسلامە دواکەوتووەکاندا. پارەیەکی زۆریان مانگانە لەبودجەی داهاتی نەتەوایەتیان بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کردووە. ئەوانە لەخەباتەکەیان دژی بەها پۆلیتیکی و کۆمەڵایەتیەکانی گلۆبالیزم، هەمان ئەو کەرستەو هۆکارانە بەکاردەهێنن کە تەکنەلۆژیای رۆژئاوا هێناویەتی. ئەوانە هەوڵی بڵاوکردنەوەی ئیسلام تەنها وەکو ئایین نادەن بەڵکو وەکو ئایدۆلۆژیایەك کەلەسایەیدا دەسەڵاتی رامیاری بەدەستبهێنرێ، بەهیوای ئەوەی بتوانن سیستەمێکی ئیسلامانە بچەسپێنن. بۆیە دەکرێ بەو ململانێیەی نێوان رۆژئاواو ئیسلام بگوترێ ئیسلامیزم ڤێرسوس گلۆبالیزم.

ئەرکی سەرەکی ئەوانە لەولاتە ئیسلامەکاندا بەئیسلامکردنەوەی خەلکەکەیە، گۆشکردنی خەلکەکەیە بەبیروباوەڕێکی بەهێزی ئیسلامانە، بەشێوەیێ کەدانبنرێ بەچاکی، هاوتایی و تاکە ڕێگای راستی ئایینی و کەلتووریی. بەمجۆرە تەیارکردنی تابکرێ زۆربەی دانیشتوانانی ولاتانی ئیسلام بەمەبەستی دروستکردنی شورەیەکی پۆلایین بەرامبەر گلۆبالیسەکردن و مۆدێرنکردن، هەروەها دروستکردنی بنکەیەکی بەهێز بۆ بلاوکردنەوەی بیروباوەڕەکەیان بۆ شوێنە نائیسلامەکان.

ئەوەی ئەو ولاتە ئیسلامانە پێی هەلدەستن یەکسانە بەوەی ڕێکخراو و گروپە ئیسلامەکان یا کەسایەتیە دەولەمەندە ئیسلامەکان پێی هەلدەستن. ولاتە ئیسلامەکان زۆر بەهۆشیاریەوە ئەم کارە دەکەن و دەزانن چیدەکەن. گەلێ لەسەرکردەی گروپ و ڕێکخراوەکان ئەوە دەزانن، بەلام زۆربەی خەلکە ئاساییەکە کەکەرستەو سوتەمەنی ئەو رەوشی ئیسلامیزم و بەئیسلامکردنەوەیە بێئاگان لە مەبەستە سەرەکیەکە کەتەیارکردنیانە بۆ بەرەوڕوبوونەوەی جیهانی مۆدێرن و کراوەیی. ئەو خەلکە بەشێوەیەکی کلاسیکیانە یەکلایەنە پەروەردە دەکرێن و لەگەلێ زانیاری بێئاگان، تەنها یەکشێوە یا یەکجۆرە تێگەیشتن و لێکدانەوە دەربارەی چەمك و بەها ئایینی، کۆمەلایەتی و کەلتووریەکان فێردەکرێن. ئەویش تێگەیشتنێکی کۆنسێرڤەتیڤانەو دۆگمیانەی کۆن کەرەتکردنەوەو پشووتەنگی بەسەریدازالە بەرامبەر هەر بیروراو تێگەیشتنێکیتر.

ئەو ولاتانەی سەرکردایەتی ئەو رەوشی ئیسلامیزم و بەئیسلامکردنەوەیە دەکەن، ئەوە چاك دەزانن کە بەئیسلامکردنەوەی خەلك خۆی لەخۆیدا تەیارکردنی خەلکە دژی زۆربەی یا راستتر هەموو بەها رامیاری، کۆمەلایەتی و کەلتووریەکانی ڕۆژئاوا کەرەوشی جیهانگیری لەگەلّ خۆیدا دەیانهێنێ. بەئیسلامکردنەوەی خەلك بەگوێرەی ئەم رەوشە نوێییە، رەتکردنەوەو بەرِوو وەستانەوەی ڕۆژئاوایە.

هەربۆیەش جێگای سەرسوڕمان نییە خەلکێك لەکوردستاندا پەرێشانی بۆ ئوسامە بن لادن دەردەبرِن، هەروەها رق بەرامبەر ئەمەریکاو ڕۆژئاوا دەردەبرِن.

ئەوەی ئەو ولاتە ئیسلامانە پێیهەلدەستن دیاردەی ململانێیەکی سەرسەختی نێوان کەلتووری ڕۆژئاوا و ئیسلامە، بەرەوڕووبوونەوەی گلۆبالیزم و ئیسلامیزمە، بەرەوڕووبوونەوەی مۆدێرنیتی و ئیسلامیزمە.

کوردستان وەك ولاتێك کەزۆربەی ئیسلامە، بەشێکی جیانەکراوەیە لەم پرۆسیسی بەئیسلامکردنەوەیەدا. بەهۆی هەبوونی ناکۆکی و شەڕ لەنێوان پارتە رامیاریەکانی کوردستاندا، زالکردنی بەرژەوەندی پارت بەسەر گشتدا، دەست تێکەلکردنی ولاتانی داگیرکەر لەکوردستاندا، گەمارۆی رامیاری و ئابووری ڕژێمی داگیرکەری بەغدا، ئەوانە هەمووی بوونەتە هۆی هاتنەکایەی قەیرانی رامیاری و ئابووری، هەروەها بێکاری، نائارامی و نائاسایشی لە ناوچەکەدا. بەمجۆرە زەمینەیەکی لەباریان بۆ ئەم ئیسلامیزم و بەئیسلامکردنەوەیە دروستکردووە. ئەوەتا جولانەوەی ئیسلامی واتەشەنەیکردوە بەشێوەیێ کە لەدوای شەڕی جیهانی یەکەمەوە کوردستان شتی لەمجۆرەی بەخۆیەوە نەدیوە.

وەك گوترا کوردستان بەشێکە لەم پرۆسیسی بەئیسلامکردنەوەیە کەولاتە ئیسلام سیستەمەکان سەرپەرشتی دەکەن، بەلام ئەوەی کوردستان لەولاتانیتر جیادەکاتەوە، ئەوەیە کوردستان ولاتێکی ژێردەستەیەو خەلکەکەی هەولی خۆڕزگارکردن دەدەن. جابۆیە داگیرکەرانی کوردستان لە بەرژەوەندیاندایە نەتەوەی کورد دووربخرێتەوە لەخەباتی رزگاری نیشتیمانی و سەرقالی کێشەیەکیتر بکرێ کەرەنگە بۆ ماوەیەکی درێژ ببێتەهۆی ئیفلیجکردنی یا شەلکردنی خەباتی نەتەوایەتی کورد.

لەراستیدا ئەم پرۆسیسی بە ئیسلامکردنەوەیە لەدوو لاوە بۆ خەلکی کوردستان زیان و کارەساتە، واتە بە دوو جۆر زیانبەخشە:

١) سەرلەنوێ بەئیسلامکردنەوەی خەڵك واتای پەروەردەکردنی خەلکە بەبیروباوەڕێکی کۆنسێرڤەتیف و دۆگمئامێز، کۆن و دواکەوتووانە کەرەتی مۆدێرنیتی، رووناکی و کراوەیی دەکاتەوە، رەتی ئازادی لە هەموو بوارکانەوە دەکاتەوە، رەتکردنەوەی هەربیروباوەڕێ کە لەئازادی، یەکسانی و مافەکانی مرۆڤ دەدوێ. بە ئیسلامکردنەوە واتای دابڕان و داخراوییە بەڕووی پێشکەوتن و گۆڕانکاری. بە کورتی گێڕانەوەی کۆمەڵی کوردەوارییە بەرەو سەردەمی تاریکی سەدەکانی ناوەراست.

٢) سەرلەنوێ بەئیسلامکردنەوەی خەڵکی کورد واتای لاوازکردن و تێکشکاندنی هەستی نەتەوایەتی نەتەوەی کوردە، دوورخستنەوەی نەتەوەی کوردە لەخەباتی ناسیونالیستانەیدا. چونکە ئایینی ئیسلام سنووری ناسیونالیستی ناناسێ و هیچ گرنگیەك بەکەسایەتی نەتەوە نادا، هەروەها سەرتاسەری و گشتگرە. لای ئایینی ئیسلام بەئیسلامبوون گرنگترین و بەرزترین پایەییکە هەر مرۆڤێك پێیبگا. بۆیە نەتەوە یا گرنگی بەنەتەوەبوون بایەخی خۆی لەدەست دەدا، بەمجۆرە کەلتووری نەتەوایەتیش گەر کەموزۆر تا ئێستا مابێ دەخرێتە دواوە. ئەمە واتای نابووتکردنی ناسنامەو کەسایەتی نەتەوایەتییە گەر لەناوبردنی نەبێ. بەکورتی بەئیسلامکردنەوەی خەڵکی کورد سەرقاڵکردن و تێگلاندنی مرۆڤی کوردە لەکێشەیەك کەکاری ئەو نییەو کێشەی ئەو نییە. ئیندیڤیدی کورد لەم بارەدا هەوڵی ئەوەدەدا کەسایەتی ئایینی خۆی بەهێزبکا، ئەرك و داواکاریەکانی ئایینەکەی جێبەجێ بکا بۆ ئەوەی بتوانێ بگاتە رادەی رەزامەندی خواکەی خۆی و بەهەشت بۆخۆی مسۆگەربکا. پاشان لای ئایین کێشەی نەتەوایەتی کێشەیەکی دونیاییە و کێشەیێکی ناگرنگە، ئەوەی گرنگە لایەنە ئایینی و ئاسمانیەکەیە، وەرگرتن و پێگەیشتنی رەزامەندی خودایە.

بەم شێوەیە مرۆڤی کورد دەچێتە ناو جیهانێکەوە، تەواو جیایە لەو جیهانەی کەبیری نەتەوایەتی، هەستکردن بەچەوساندنەوەی نەتەوایەتی تیایدا زاڵە، ئەو جیهانەی کەتیایدا هەوڵدان بۆ رزگاری نەتەوایەتی، هەروەها بەهێزکردنی کەسایەتی ئیندیڤیدی کورد ئەرکی لەپێشن.

لەلایەکیتر هەندێ لەو گروپە ئیسلامانە هەر تەنها بە بەئیسلامکردنەوەی مرۆڤی کورد ناوەستن، بەڵکو هەوڵی گۆشکردنی دەدەن بە بیروباوەڕێ، کەوابکا هەموو خاکی عەرەب و ئیسلام بەپیرۆز بزانێ و ئامادەبێ بەشێوەیێ لەشێوەکان هاوکارییبکا لەرزگارکردنی خاکی عەرەب لە هێزێکی نائیسلام. بەمجۆرە ئیندیڤیدی کورد دەگلێتە ناو خەباتێکی لەڕاستیدا ناسیونالیستانەی عەرەبی، بەجۆرێ کە هەر بەخەیاڵیشی دانایێ یا ئەوەی لاگرنگ نامێنێ، کەوا بەشێکی خاکەکەی نەتەوەی عەرەب داگیری کردووە. بۆنمونە هەندێ لەو گروپە ئیسلامیانەی کوردستان و هەوادارانیان خۆیان بەهاوکارو بەڵکو بەشێکی دانەبڕاو لەخەباتی رزگاری خاکی "پیرۆزی" فەلەستین دەزانن!

یا مرۆڤی بەئیسلامکراوی کورد دەچێ بەشداری لەخەباتی نەتەوەیەکی ئیسلام دەکا دژی دەسەلاتێکی نائیسلام، ئەوەلەبیردەکا یا ئەوەی لاگرنگ نامێنێ کەوا سەرتاپای خاکەکەی خۆی لەلایەن ولاتانی ئیسلامەوە داگیرکراون.

لەڕاستیدا ئەوەی لەپەنجاو شێستەکان و حەفتاکاندا کۆمۆنیستەکان فێری کوردیان دەکرد ئێستا ئیسلامەکان دەیکەن و بەم کارە هەڵدەستن، واتە تێگلاندنی مرۆڤی کورد لەخەباتی نەتەوایەتی عەرەب یا نەتەوەیتر لەرێگای بیروباوەڕو ئایدۆلۆژیایەکی گشتگرەوە.

لەم بارودۆخەی ئێستای کوردستاندا نمونە زۆرن کەگەواهی ئەم راستیانە دەدەن، بۆنمونە گروپێکی وەك جند الاسلام (ئێستا ناویان گۆراوە) نەك هەر هیچ رێزێك بۆ خەباتی نەتەوایەتی کورد دانانێن، بەڵکو بە نارەواشی دەزانن، سیستەم و دەستوری ئیسلام لەناوچەکانی ژێردەستیاندا رادەگەیەنن و ئەوەی گوێڕایەلیشیان نەبێ، ئەوا دەیکوژن و کوشتنی بە غەزا دەزانن.

یەکگرتووی ئیسلامی کە ناسراوە بەخێرخواز، ئەوان نایەن وەکو جند الاسلام خەڵك بکوژن، بەڵام هەستی نەتەوایەتی، مۆدێرنیتی و کراوەیی مرۆڤی کورد دەکوژن. ئەم هەستە بەرزەی بەخەباتی سەدان ساڵەی رۆشنبیر و شۆڕشگێڕانی وەك خانی، حاجی، قازی و ئەوانیتر دروستکراوە. ئەوانە بەناوی خێرخوازی و کاری خێرخوازانە کەسانی کورد رادەکێشنە ناو ریزەکانیان و ئەم ئەرکە جێبەجێ دەکەن کە وڵاتانی ئیسلام سیستەم و داگیرکەرانی کوردستان گەرەکیانە.
کاتێ دەوڵەمەندێکی عارەبی سعودی بەدەیان و سەدان هەزار دۆلار لەدروستکردنی مزگەوتێ لە کوردستاندا خەرج دەکا، لەبەر چاوی کاڵی کورد نییە و باکیشی بەچەوساندنەوەی نەتەوایەتی کورد نییە. ئەوەی ئەو مەبەستیەتی بەئیسلامکردنەوەی خەڵکەکەیەو بەهێزکردنەوەی کەلتووری عەرەب و بابوباپیرانیەتی لەناو خەڵکی کورددا.
گرنگ نییە ئەو رێکخراوە ئیسلامانە ناویان چییەو چی بەخۆیان دەڵێن یا چۆن هەڵسوکەوت دەکەن، هەموو ئەو رێکخراوە ئیسلامانە بەشێکی چالاکن لەم پرۆسیسی بەئیسلامکردنەوەیەی خەڵکی کوردستان، کە لەڕاستیدا ئەوە کارەسات و ماڵوێرانییە یەخەی خەباتی رزگاری نەتەوایەتی کورد و خەڵکی کوردستانی گرتووە.

من وەك کوردێك پێموایە ئەوەی بۆ خەڵکی کوردستان پیرۆزە خاکی کوردستانە، ئەوەی ئەرکی لەپێشە خەباتی رزگاری نەتەوایەتییەو گەیشتن بەئازادی، دیموکراسی، کۆمەڵگای دادەو چەسپاندنی کۆمەڵگاییێکە کەتیایدا هەموو ئایینێ، هەموو بیروراییێ کەرێز لەمافەکانی مرۆڤ دەگرن بگرێتەخۆی. کۆمەڵگاییێ کەتیایدا سەربەستی و ئازادی تاك بپارێزێ و مسۆگەربکا، کەبەکردەوە پاراستنی ئیندیڤید لەهەر دەستدرێژیەك دەکرێتەسەری دابین بکا.
خەڵکی کوردستان پێویستی بە بەئیسلامکردنەوەو ئیسلامیزم نییە. ئایینی ئیسلام وەك هەر ئایینێکی ئاسمانیتر دیاردەیەکە پەیوەستدارە بەقۆناغەکانی رابردووی مرۆڤایەتی، هەروەها ئایین بابەتێکە پەیوەندی بەتاکەکانی ناو کۆمەڵ خۆیانەوە هەیە، ئەوان سەرپشکن لەوەی بڕوایان بەچی هەیە یا نییە، بۆیە هەر زۆرلێکردنێك بەمەبەستی سەپاندنی ئایین بەسەر تاکدا جائەم زۆرلێکردنە بەهەر جۆرو شێوەیەکبێ، ئەمە پێشێلکردنی مافەکانی ئیندیڤیدەو دەست تێکەڵکردن و شکاندنی سەربەخۆیی کەسایەتی ئیندیڤیدە.

لەکۆتاییدا پێویستە بگوترێ ئەم ململانێیەی نێوان کەلتووری رۆژئاواو ئیسلام شتێکی نوێ نییەو ئەوها بەئاسانیش نابڕێتەوە. لەوڵاتانی رۆژئاوادا بەتایبەتی لەدوای هوشیاربوونەوەی رۆژئاوا لەگەڵ هێرشەکەی ١١ی سێپتێمبەردا، ئیسلامەکان مەبەست ئەوانەی هەواداری ئیسلامیزمن و خەباتی بۆ دەکەن لەبارودۆخێکی دژواردا دەژین و پێناچی بتوانن کایگەریەکی ئەوتۆیان ببێ ئەگەر هەربەجارێ لەناونەچن. لەوڵاتانی ئیسلامدا ئەم ڕەوتەی ئیسلامیزمە گەشەی بەرچاوی کردووەو رەگی خۆی داکوتاوە، بۆیە هەوادارانی مۆدێرنیزم رەنگە تاماوەیەکی درێژ نوقمی ململانێیەکی سەرسەخت ببن. لەڕاستیدا بەهێزی و بێهێزی ئیسلامیزم تارادەیەکی زۆر پەیوەستدارە بەو پارتانەی یا کەسانەی دەسەڵاتیان بەدەستە، واتە ئەوانە تاچ رادەیەك لایەنگرن یا دژن، تاچ رادەیەك کەنترۆڵیان هەیە، تاچ رادەیەك دیموکراسین و کۆڕۆپت نین هتد. . .
هەرچی پەیوەستدارە بەکوردستانەوە ئەوا جگە لەهۆکارە دەرەکیەکان، هەردوو حکومەتی باشووری کوردستان تارادەیەکی زۆر بەرپرسیارن لەبەهێزبوونی ئیسلامیزم لەناوچەکانی ژێردەستیاندا، بەهۆی پشتگیریکردنی گروپە ئیسلامە جیاجیاکان دژی یەکتر، بەهۆی پەیوەندیان لەگەڵ وڵاتانی داگیرکەر بەتایبەتی ئێران، بەهۆی ئاستی بەرزی کۆرۆپشیۆن لەناو دەزگای دەسەڵاتەکەیاندا، بەهۆی زاڵکردنی بەرژەوەندی پارت بەسەر گشت هتد. .